

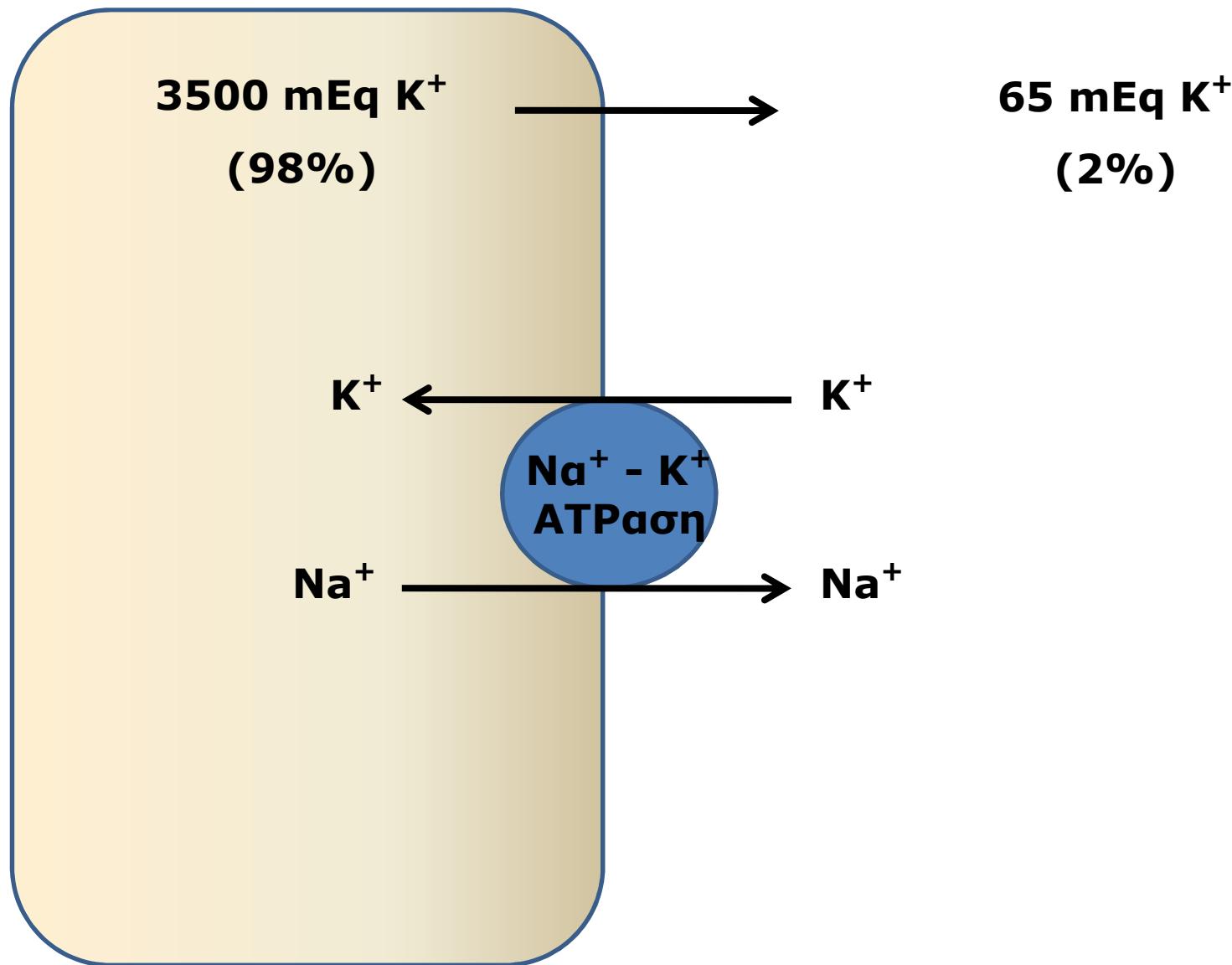
ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΑΣΘΕΝΗ ΜΕ ΥΠΟ/ΥΠΕΡ ΚΑΛΙΑΙΜΙΑ

**ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΣΙΜΙΧΟΔΗΜΟΣ, ΕΠΙΚ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΠΑΘΟΛΟΓΙΑΣ
ΙΑΤΡΙΚΗ ΣΧΟΛΗ, ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ**

ΚΑΛΙΟ

- **Το σημαντικότερο ενδοκυττάριο κατιόν**
- **Διαδραματίζει σημαντικό στη φυσιολογία των κυττάρων
(ιδιαίτερα των διεγέρσιμων)**
- **Η συγκέντρωσή του διατηρείται σε στενά φυσιολογικά
όρια (3.5 – 5 mEq/l)**

ΕΝΔΟΚΥΤΤΑΡΙΟ ΥΓΡΟ

ΕΞΩΚΥΤΤΑΡΙΟ ΥΓΡΟ

**Πρόσληψη K^+
(100 mEq / ημέρα)**

Έντερο

Ενδοκυττάριο υγρό

Εξωκυττάριο υγρό

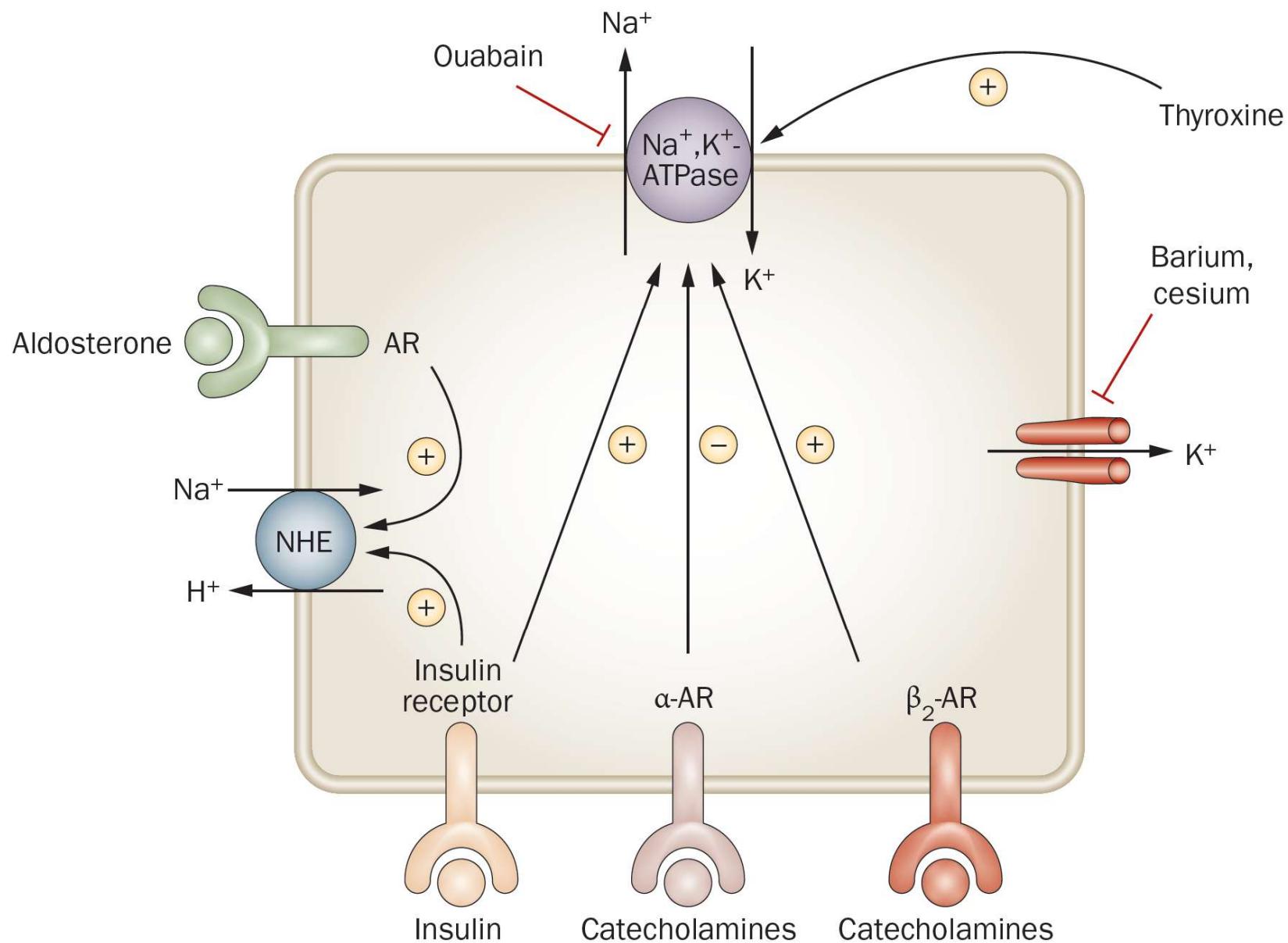
**Απώλειες στα κόπρανα
 $\approx 5 \text{ mEq / ημέρα}$**

**Νεφρική απέκκριση
 $\approx 95 \text{ mEq / ημέρα}$**

Η συγκέντρωση του K^+ στο εξωκυττάριο υγρό εξαρτάται:

- Πρόσληψη K^+
- Αποβολή K^+
- Αναδιανομή του K^+ μεταξύ ECF & ICF

Η συγκέντρωση του K^+ στο πλάσμα δεν αντανακλά το ολικό K^+ του οργανισμού

Παράγοντες που επηρεάζουν την κατανομή του K^+ μεταξύ του ενδοκυττάριου και εξωκυττάριου υγρού

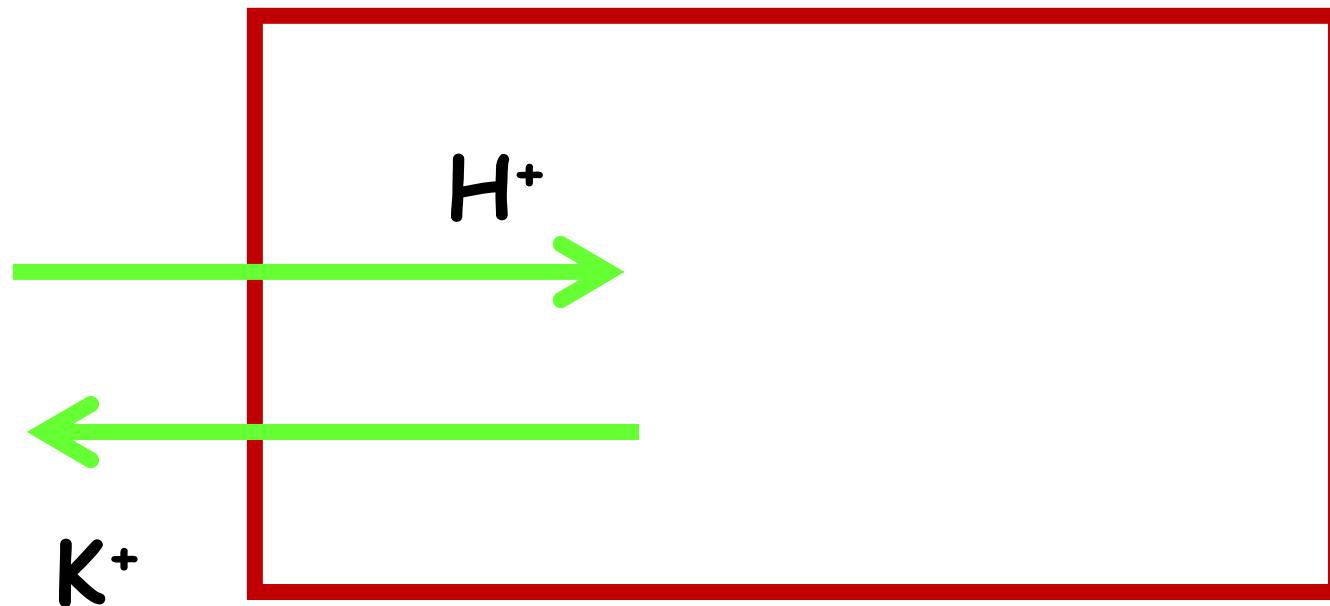
- ινσουλίνη
- κατεχολαμίνες
- άσκηση
- ωσμωτικότητα εξωκυττάριου υγρού
- pH εξωκυττάριου υγρού

ΑΛΚΑΛΩΣΗ ΚΑΙ ΟΜΟΙΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ K^+

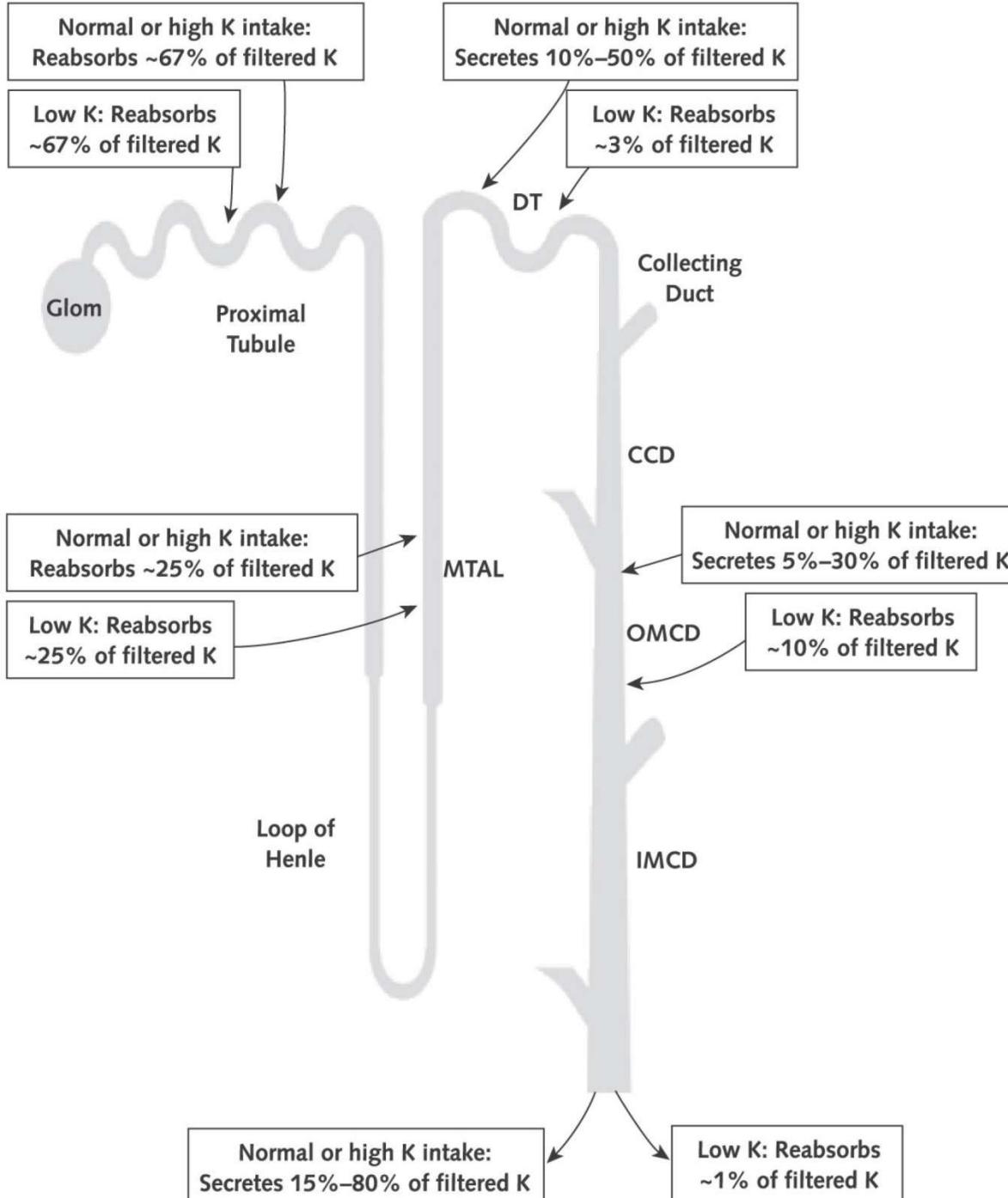
\uparrow pH κατά 0.1 \rightarrow \downarrow K^+ ορού κατά 0.4mEq/l

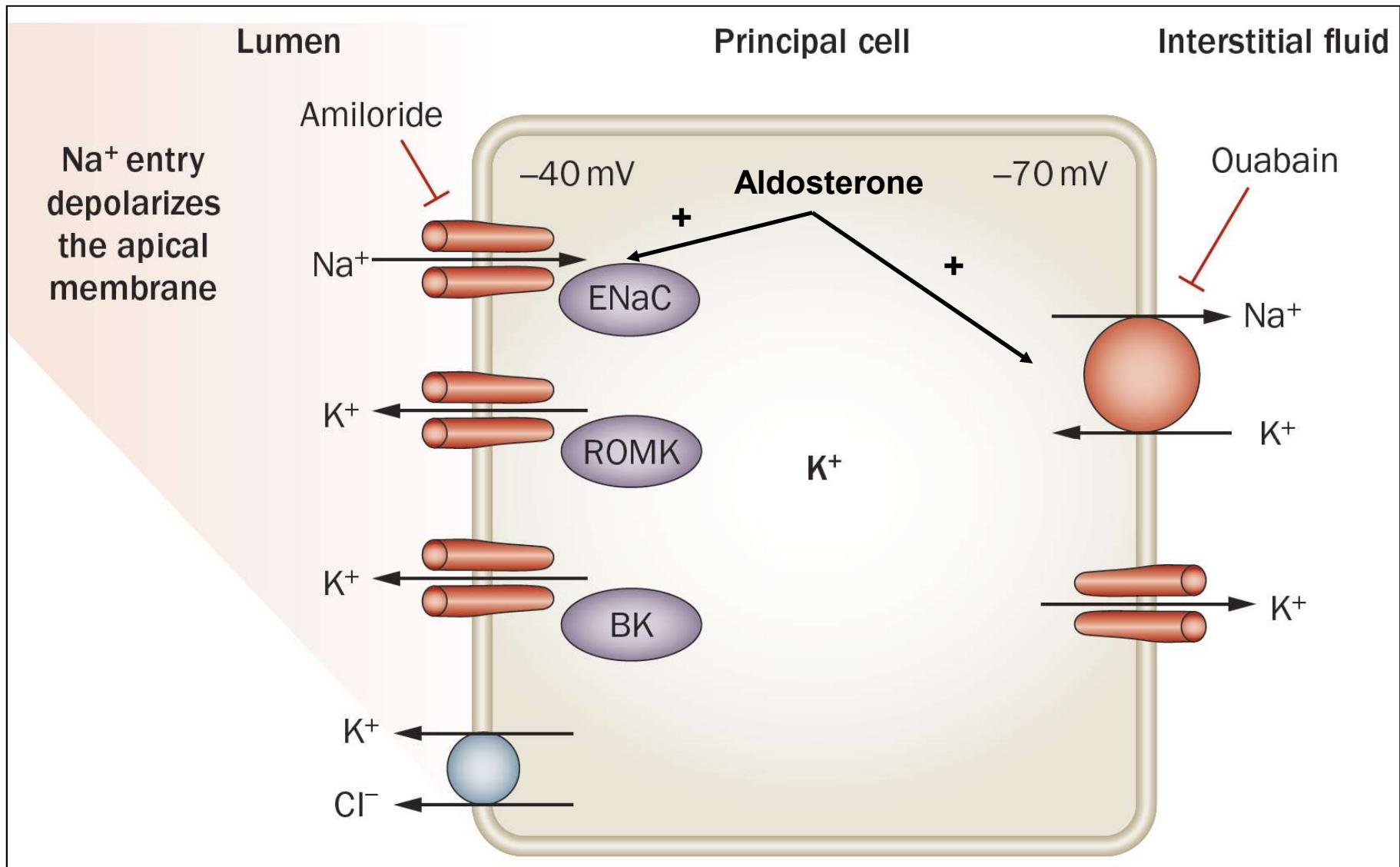
ΟΞΕΩΣΗ ΚΑΙ ΥΠΕΡΚΑΛΙΑΜΙΑ

Παράγοντες που επηρεάζουν την κατανομή του K^+ μεταξύ του ενδοκυττάριου και εξωκυττάριου υγρού

- **ινσουλίνη**
- **κατεχολαμίνες**
- **άσκηση**
- **ωσμωτικότητα εξωκυττάριου υγρού**
- **pH εξωκυττάριου υγρού**
- **κυτταρική καταστροφή ή αναβολισμός**
- **φάρμακα**
 - δακτυλίτιδα
 - καισιο
 - βάριο
 - ρισπεριδόνη
 - χλωροκίνη

Παράγοντες που ευδόνουν την απέκκριση K^+ στον άπω νεφρώνα

- **αύξηση της παροχής Na^+ στον άπω νεφρώνα**
- **αύξηση της δράσης της αλδοστερόνης**
- **αύξηση της άπω ροής**
- **αύξηση της διαφοράς δυναμικού μεταξύ κυτταροπλάσματος-αυλού**

Υποκαλιαιμία ($K^+ < 3.5 \text{ mEq/l}$)

- **Μειωμένη διαιτητική πρόσληψη K^+**
- **Είσοδος K^+ στα κύτταρα**

Είσοδος K⁺ στα κύτταρα

- **Χορήγηση ινσουλίνης**
- **Αλκάλωση**
- **β₂-αδρενεργική διέγερση**
 - stress
 - β₂-διεγέρτες
 - τοξικότητα από θεοφυλλίνη
 - υπερθυρεοειδισμός
 - τρομώδες παραλήρημα
- **Κυτταρικός αναβολισμός**
 - χορήγηση B12 σε μεγαλοβλαστική αναιμία
 - χορήγηση αυξητικών παραγόντων λευκής σειράς

Υποκαλιαιμία ($K^+ < 3.5 \text{ mEq/l}$)

- **Μειωμένη διαιτητική πρόσληψη K^+**
- **Είσοδος K^+ στα κύτταρα**
- **Αυξημένες απώλειες K^+**
 - Εξωνεφρικές
 - Νεφρικές

Εξωνεφρικές απώλειες K^+

- Απώλειες από το γαστρεντερικό**

- σοβαρή ή χρόνια διάρροια**
- κοιλιοκάκη**
- λαχνωτό αδένωμα**

- Απώλειες από το δέρμα**

- εκτεταμένα εγκαύματα**
- υπερβολική εφίδρωση**

Νεφρικές απώλειες K^+

- **Αδυναμία επαναρρόφησης του K^+ στον εγγύς νεφρόνα**
 - ωσμωτική διούρηση
 - βλάβη των εγγύς σωληναρίων

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΔΥΣΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΕΓΓΥΣ ΝΕΦΡΙΚΩΝ ΣΩΛΗΝΑΡΙΩΝ

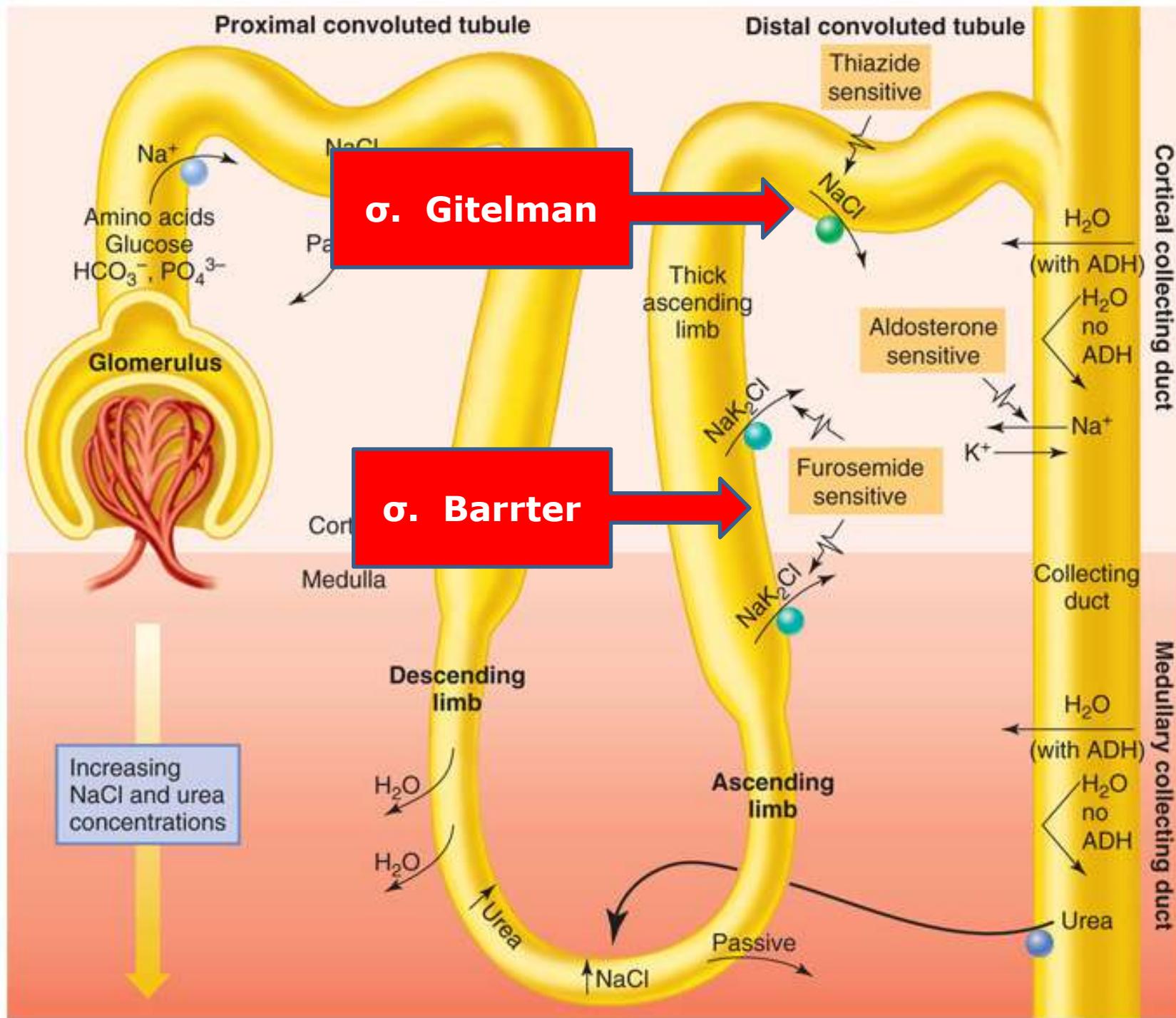
- **Νεφρική γλυκοζουρία**
- **Καλιουρία**
- **Φωσφατουρία**
- **Ουρικοζουρία**
- **Νεφρική απέκκριση HCO_3^-**

ΚΟΙΝΑ ΝΟΣΗΜΑΤΑ – ΦΑΡΜΑΚΑ ΠΟΥ ΣΥΝΟΔΕΥΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΒΛΑΒΗ ΤΩΝ ΕΓΓΥΣ ΕΣΠΕΙΡΑΜΕΝΩΝ ΣΩΛΗΝΑΡΙΩΝ

- **Κληρονομικά νοσήματα: κυστίνωση**
- **Λεπτοσπείρωση**
- **Αποφρακτικός ίκτερος**
- **Πολλαπλό μυέλωμα**
- **Αμυλοείδωση**
- **Σύνδρομο Sjogren**
- **Φάρμακα:**
 - αμινογλυκοσίδες
 - ασπιρίνη σε υψηλές δόσεις
 - ιφωσφαμίδη
 - ακεταζολαμίδη

Νεφρικές απώλειες K^+

- **Αδυναμία επαναρρόφησης του K^+ στον εγγύς νεφρώνα**
 - ωσμωτική διούρηση
 - βλάβη των εγγύς σωληναρίων
- **Αδυναμία επαναρρόφησης του K^+ στην αγκύλη του Henle και τα άπω εσπειραμένα σωληνάρια**
 - διουρητικά
 - σύνδρομα Bartter και Gitelman

ΣΥΝΔΡΟΜΑ BARTTER KAI GITELMAN

- **Καλιούρηση - υποκαλιαιμία**
 - **Μεταβολική αλκάλωση**
 - **Υπομαγνησιαιμία**
 - **Φυσιολογική αρτηριακή πίεση**
-

Νεφρικές απώλειες K^+

- **Αδυναμία επαναρρόφησης του K^+ στον εγγύς νεφρώνα**
 - ωσμωτική διούρηση
 - βλάβη των εγγύς σωληναρίων
- **Αδυναμία επαναρρόφησης του K^+ στην αγκύλη του Henle και τα άπω εσπειραμένα σωληνάρια**
 - διουρητικά
 - σύνδρομα Bartter και Gitelman
- **Αυξημένη απέκκριση K^+ στα αθροιστικά σωληνάρια**

Παράγοντες που ευδόνουν την απέκκριση K^+ στον άπω νεφρώνα

- **αύξηση της παροχής Na^+ στον άπω νεφρώνα**
- **αύξηση της δράσης της αλδοστερόνης**
- **αύξηση της άπω ροής**
- **αύξηση της διαφοράς δυναμικού μεταξύ κυτταροπλάσματος-αυλού**

Αυξημένη δράση των αλατοκορτικοειδών στον άπω νεφρώνα

Πρωτοπαθής υπεραλδοστερονισμός

Αδένωμα επινεφριδίων

Υπερπλασία επινεφριδίων

Καρκίνωμα επινεφριδίων

Σύνδρομο Cushing (ιδιαίτερα σε έκτοπη παραγωγή ACTH)

ΕΚΤΟΠΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΑΣΤΗ

Μικροκυτταρικό νεόπλασμα των πνευμόνων

Μη μικροκυτταρικό νεόπλασμα των πνευμόνων

Καρκινοειδή

Όγκοι των νησιδίων του παγκρέατος

Φαιοχρωμοκύτωμα

Μυελοειδές καρκίνωμα του θυρεοειδούς

Άλλες νεοπλασίες

Αυξημένη δράση των αλατοκορτικοειδών στον άπω νεφρόνα

Πρωτοπαθής υπεραλδοστερονισμός

Αδένωμα επινεφριδίων

Υπερπλασία επινεφριδίων

Καρκίνωμα επινεφριδίων

Σύνδρομο Cushing (ιδιαίτερα σε έκτοπη παραγωγή ACTH)

Εξωγενής χορήγηση αλατοκορτικοειδών

Αυξημένη παραγωγή ρενίνης

Στένωση νεφρικής αρτηρίας

Όγκοι της παρασπειραματικής συσκευής

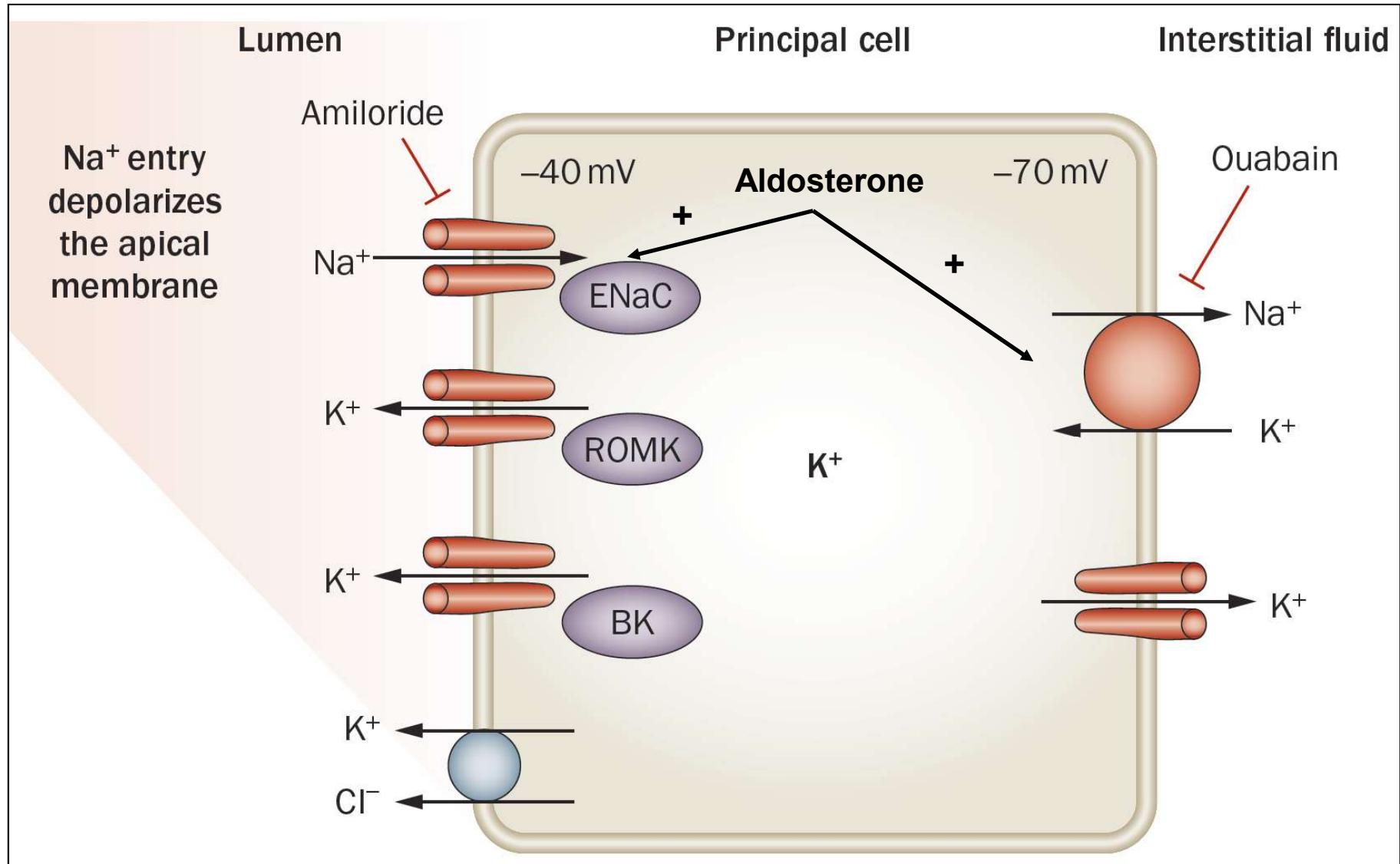
Υπεραλδοστερονισμός που καταστέλλεται από γλυκοκορτικοειδή

Υπερέκκριση δεοξυκορτικοστερόνης ή άλλων αλατοκορτικοειδών

Έλλειψη 17α-υδροξυλάσης

Έλλειψη 11β-υδροξυλάσης

Σύνδρομο φαινομενικής περίσσειας αλατοκορτικοειδών

ΣΥΝΔΡΟΜΟ LIDDLE

**δραστηριότητας των επιθηλιακών διαύλων Na^+
στα αθροιστικά σωληνάρια**

επαναρρόφηση Na^+

απέκκριση H^+ και K^+

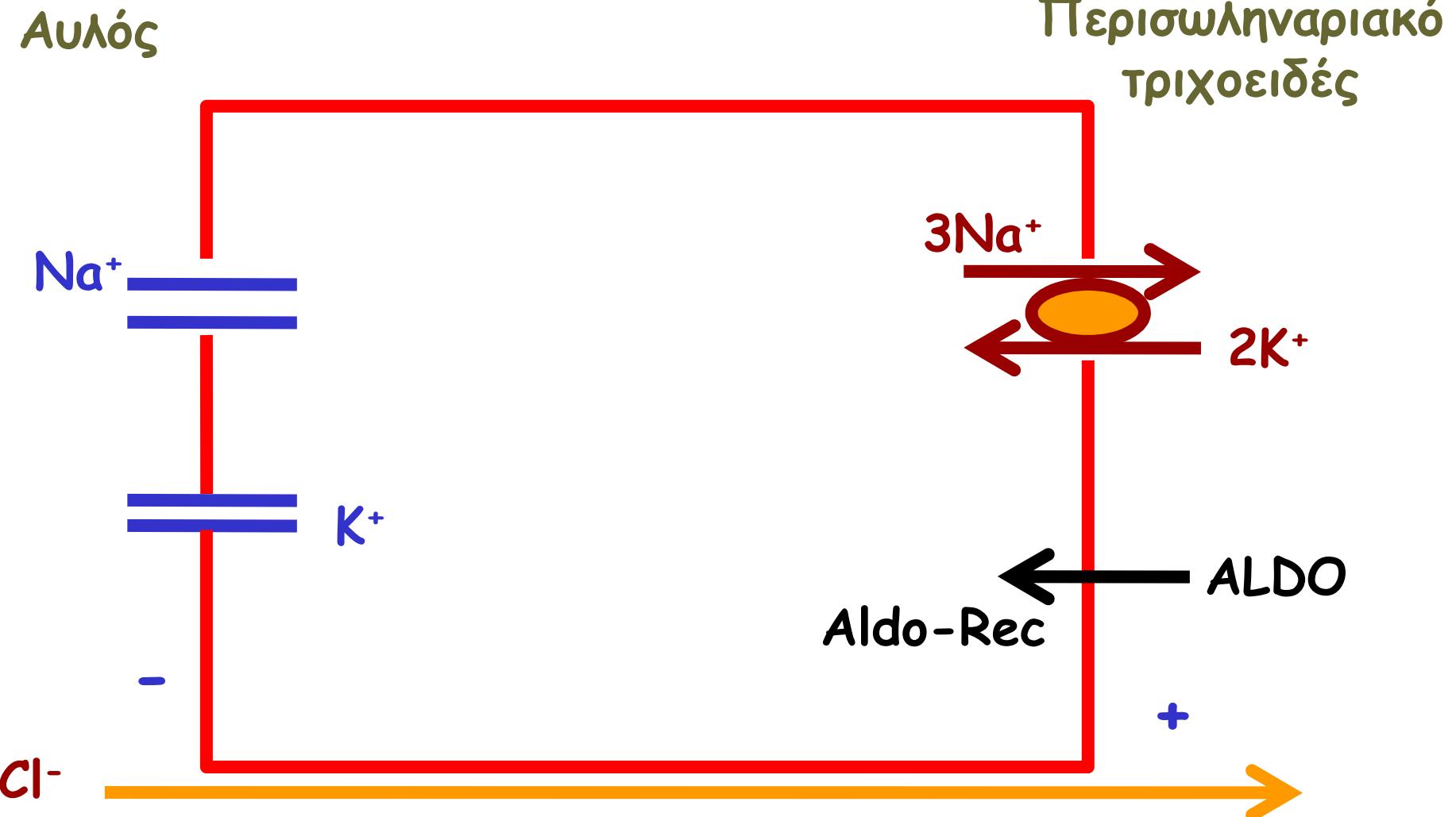

υπέρταση

**υποκαλιαιμική μεταβολική
αλκάλωση**

ΚΥΡΙΑ ΚΥΤΤΑΡΑ ΤΩΝ ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΩΝ ΣΩΛΗΝΑΡΙΩΝ

ΣΧΟΛΙΟ → ↑ σωληναριακής ροής → ↓ K^+ στο σωληναριακό υγρό →
↑ Δ συγκέντρωσης μεταξύ κυττάρων και αυλού → ↑ απέκκρισης K^+

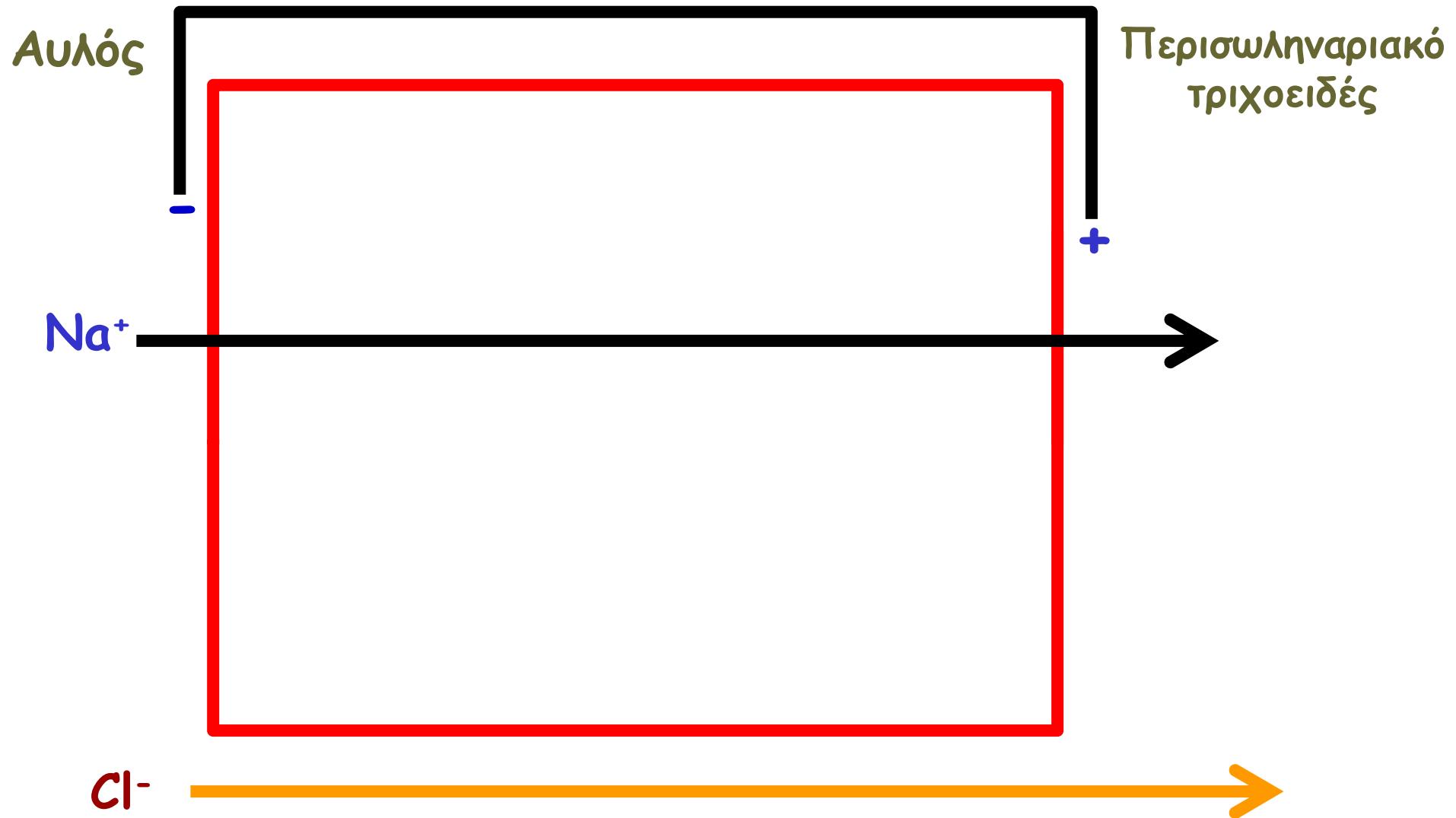
Αύξηση της άπω ροής

- **Διουρητικά**
- **Υπερασβεστιαιμία**
- **Λυσοζυμουρία (οξεία λευχαιμία)**
- **Νεφροπάθεια με απώλεια άλατος**

ΚΥΡΙΑ ΚΥΤΤΑΡΑ ΤΩΝ ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΩΝ ΣΩΛΗΝΑΡΙΩΝ

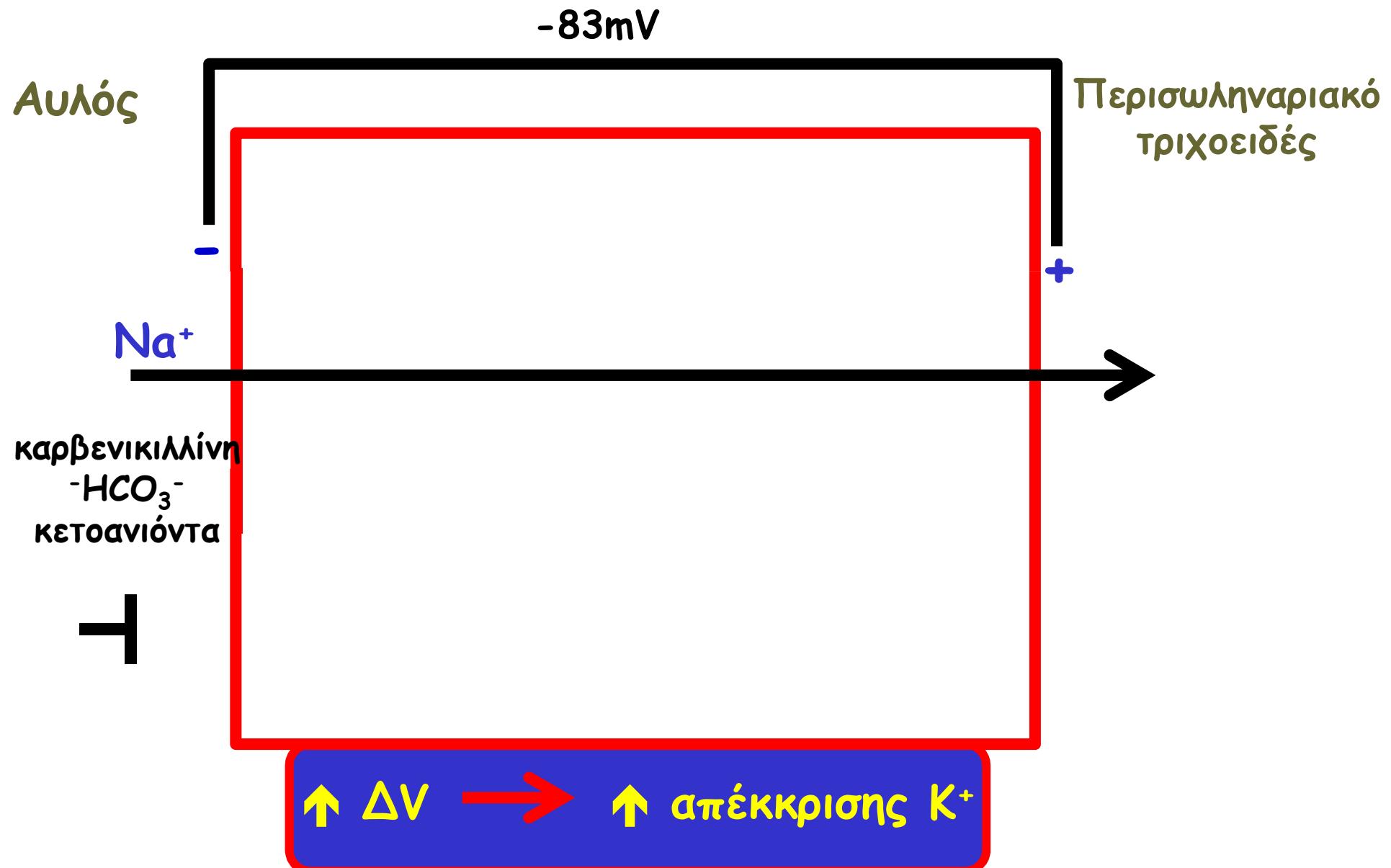
Υπό φυσιολογικές συνθήκες

-48mV

ΚΥΡΙΑ ΚΥΤΤΑΡΑ ΤΩΝ ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΩΝ ΣΩΛΗΝΑΡΙΩΝ

Χορήγηση καρβενικιλίνης / παρουσία HCO_3^-

Αύξηση της διαφοράς δυναμικού μεταξύ κυτταροπλάσματος και αυλού (μη επαναρροφήσιμα ανιόντα)

- **Σοβαρή αλκάλωση**
- **Αντιψευδομοναδικές πενικιλλίνες**
- **Κετοξέωση**

ΕΜΕΤΟΙ ΚΑΙ ΥΠΟΚΑΛΙΑΙΜΙΑ

ΕΜΕΤΟΙ -ΠΥΛΩΡΙΚΗ ΣΤΕΝΩΣΗ

ΜΕΤΑΒΟΛΙΚΗ ΑΛΚΑΛΩΣΗ ($\uparrow\uparrow \text{HCO}_3^-$)

ΑΥΞΗΜΕΝΗ ΝΕΦΡΙΚΗ ΑΠΕΚΚΡΙΣΗ HCO_3^-

ΑΥΞΗΜΕΝΗ ΕΠΑΝΑΡΡΟΦΗΣΗ Na^+ + Υποογκαιμία

ΑΥΞΗΜΕΝΗ ΔΥ

ΑΥΞΗΜΕΝΗ ΝΕΦΡΙΚΗ ΑΠΕΚΚΡΙΣΗ K^+

ΥΠΟΜΑΓΝΗΣΙΑΙΜΙΑ

(χρόνιος αλκοολισμός, cisplatin, αμινογλυκοσίδες,
αμφοτερικίνη, διαβήτης, αναστολείς αντλίας πρωτονίων)

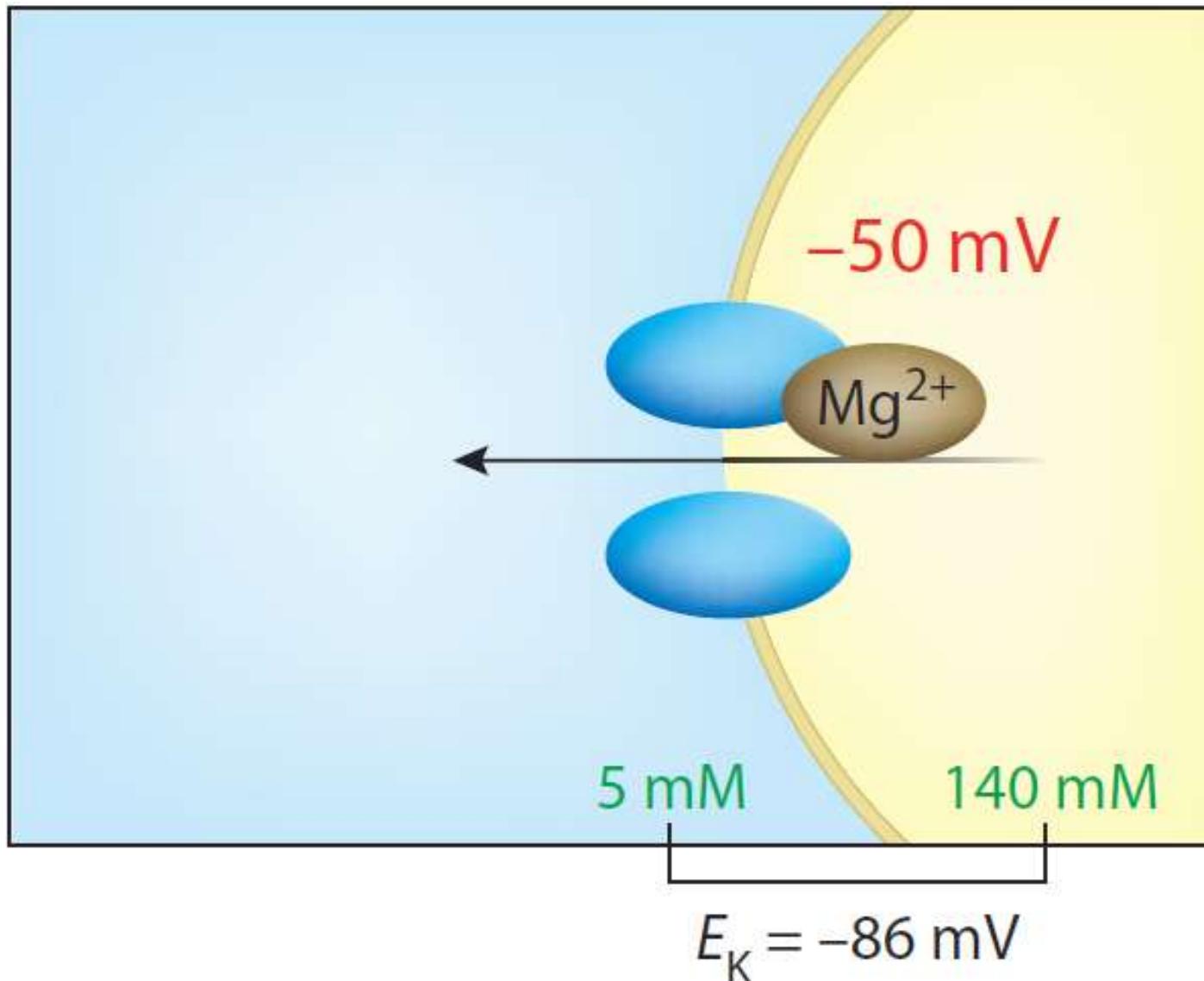

ΑΥΞΗΣΗ ΝΕΦΡΙΚΗΣ ΑΠΕΚΚΡΙΣΗΣ K^+

ΥΠΟΚΑΛΙΑΙΜΙΑ
(+ ΥΠΑΣΒΕΣΤΙΑΙΜΙΑ)

Mechanism of Hypokalemia in Magnesium Deficiency

Huang C-L, et al. J Am Soc Nephrol 2007

Υποκαλιαιμία

Μέτρηση K^+ ούρων

ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΑΣΘΕΝΩΝ ΜΕ ΥΠΟΚΑΛΙΑΙΑΜΙΑ K⁺ ΟΥΡΩΝ

K⁺ ούρων >25 mEq/l

FEK⁺ > 9%

K⁺/Cre ούρων > 13 mEq/g

απρόσφορη καλιούρηση
νεφρικές απώλειες K⁺

K⁺ ούρων <20 mEq/l

FEK⁺ < 6%

K⁺/Cre ούρων < 13 mEq/g

εξωνεφρικές απώλειες K⁺
είσοδος K⁺ στα κύτταρα
ελαττωμένη πρόσληψη K⁺

$$\text{FEK}^+ (\%) = \frac{\text{K}^+ \text{ ούρων} * \text{κρεατινίνη ορού}}{\text{K}^+ \text{ ορού} * \text{κρεατινίνη ούρων}} \times 100$$

ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΔΙΟΥΡΗΤΙΚΩΝ ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

ΥΠΟΟΓΚΑΙΜΙΑ

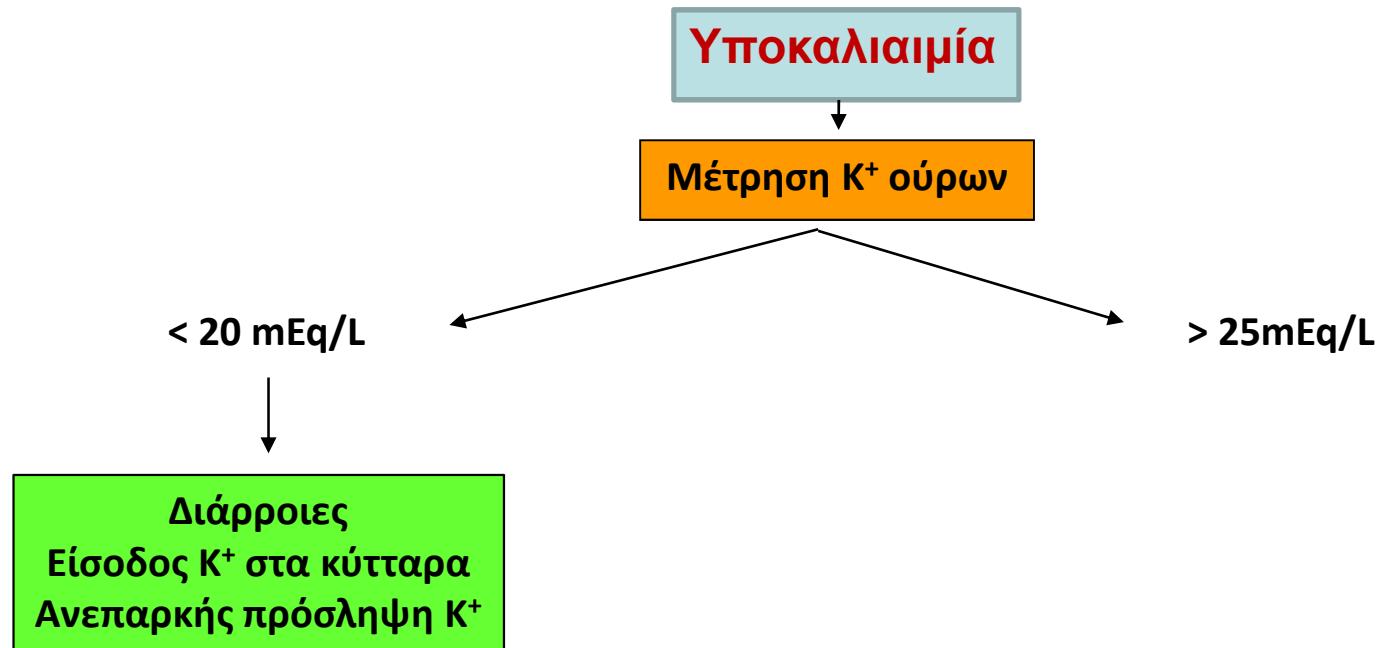
↓ ΝΕΦΡΙΚΗΣ ΑΠΕΚΚΡΙΣΗΣ Na^+
ΚΑΙ Cl^-

ΥΠΟΚΑΛΙΑΙΜΙΑ

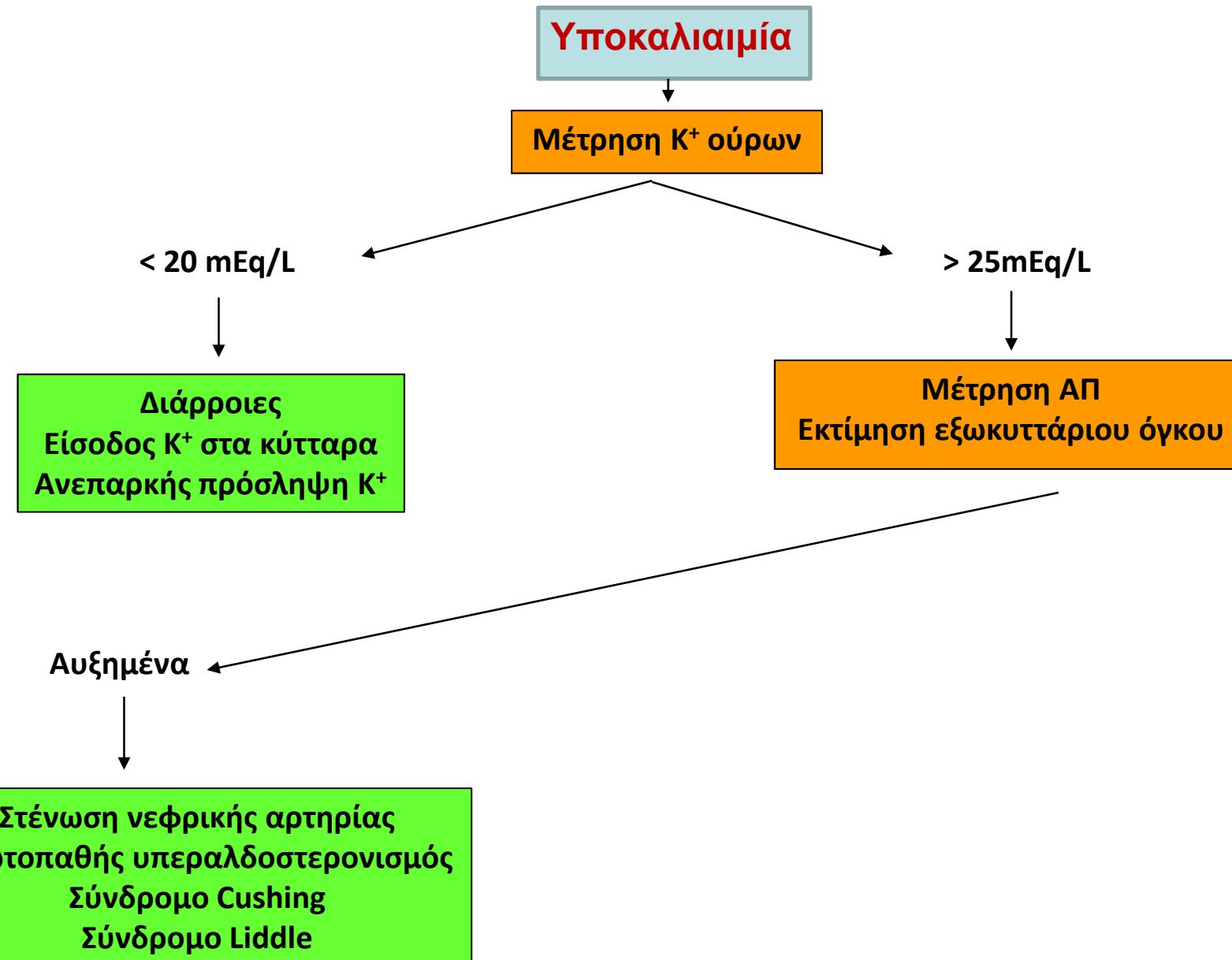

↓ ΝΕΦΡΙΚΗΣ ΑΠΕΚΚΡΙΣΗΣ K^+

ΑΙΤΙΑ ΥΠΟΚΑΛΙΑΙΜΙΑΣ ΠΟΥ ΟΦΕΙΛΕΤΑΙ ΣΕ ΑΥΞΗΜΕΝΗ ΝΕΦΡΙΚΗ ΑΠΕΚΚΡΙΣΗ K^+

- Διουρητικά
 - Υπομαγνησιαιμία
 - Απορυθμισμένος σακχαρώδης διαβήτης
 - Νεφροσωληναριακή οξέωση
 - Χορήγηση φαρμάκων ως αλάτων Na^+ (καρβενικιλίνη, τικαρσιλλίνη.....)
 - Σημαντικού βαθμού μεταβολική αλκάλωση (π.χ. πυλωρική στένωση)
 - Αυξημένη δραστηριότητα γλυκο/αλατοκορτικοειδών
-

Υποκαλιαιμία-Υπέρταση

Μέτρηση ρενίνης πλάσματος

Μειωμένη

Φυσιολογική ή αυξημένη

Μέτρηση αλδοστερόνης πλάσματος

Αυξημένη

Ελαττωμένη

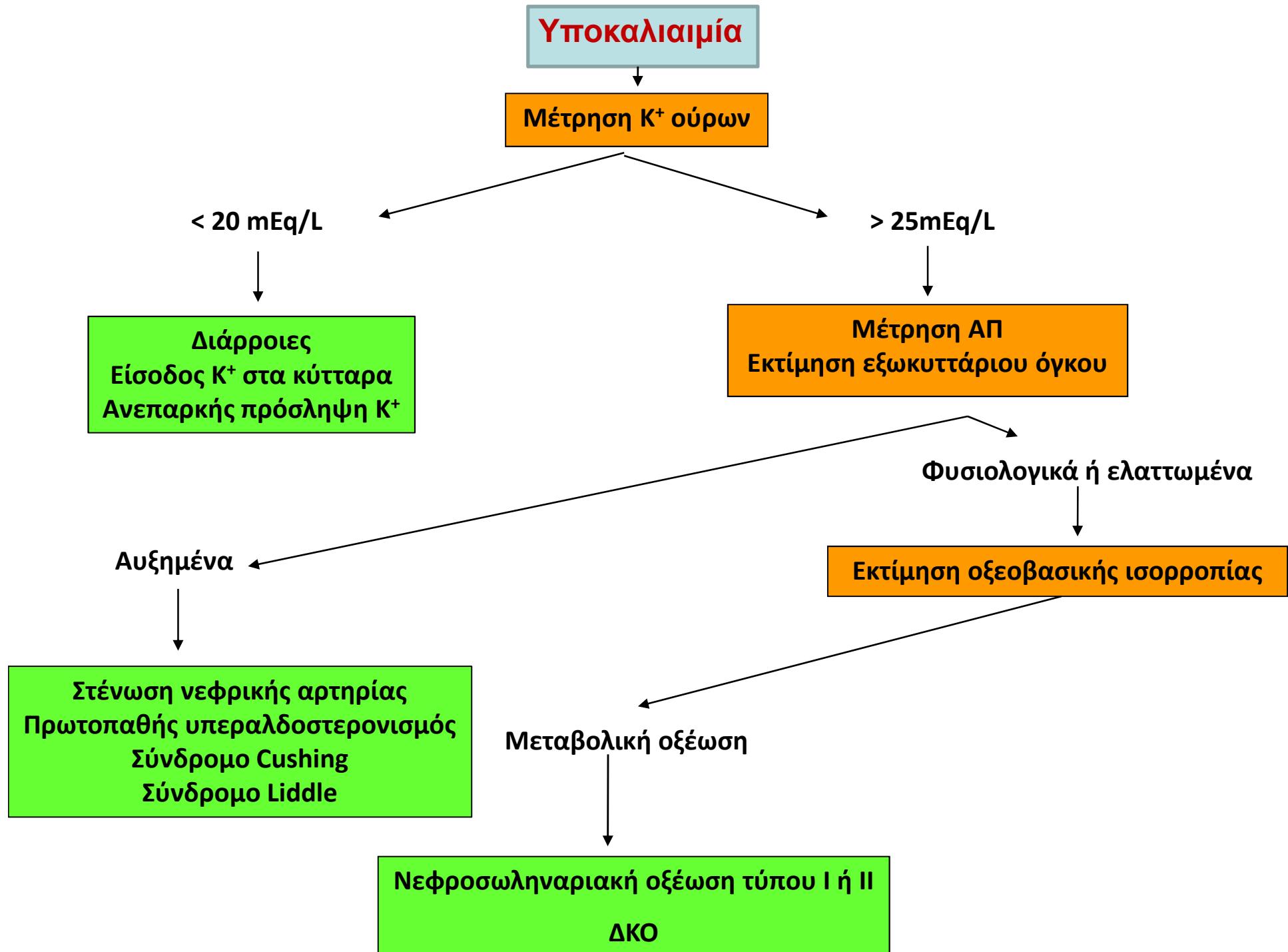
Διουρητικά

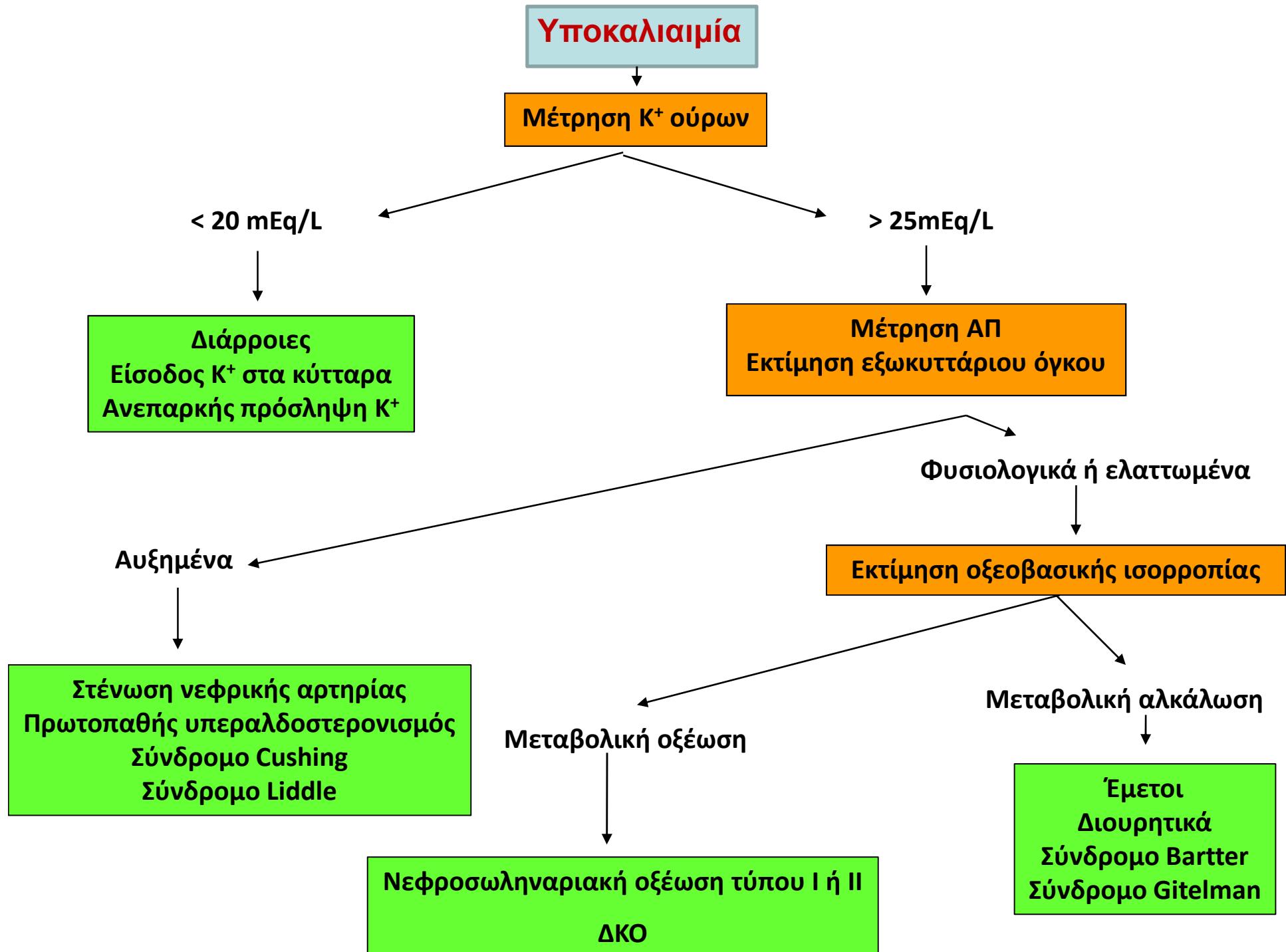
Όγκοι που εκκρίνουν ρενίνη
Νεφραγγειακή υπέρταση
Κακοήθης υπέρταση
Σύνδρομο Cushing

Υπεραλδοστερονισμός

Σύνδρομο Liddle
Γλυκίριζα
SAE

Glucocorticoid remediable aldosteronism

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΥΠΟΚΑΛΙΑΙΜΙΑΣ

- K^+ ούρων
 - Μέτρηση ΑΤΠ
 - Αέρια αρτηριακού αίματος
 - Mg^{2+} ορού
-

ΑΙΤΙΑ ΥΠΕΡΚΑΛΙΑΙΜΙΑΣ ($K^+ > 5 \text{ mEq/l}$)

Ψευδοϋπερκαλιαιμία

- αιμόλυση κατά τη λήψη
- λευκοκυττάρωση ($> 50.000 \text{ mm}^3$)
- Θρομβοκυττάρωση ($> 750.000 \text{ mm}^3$)

Αυξημένη πρόσληψη K^+

ΑΥΞΗΜΕΝΗ ΠΡΟΣΛΗΨΗ K^+

- Τροφές πλούσιες σε K^+
- Φάρμακα
- Αλάτι με ↑ περιεκτικότητα σε K^+
- Χορήγηση συντηρημένου αίματος

ΑΙΤΙΑ ΥΠΕΡΚΑΛΙΑΙΜΙΑΣ ($K^+ > 5 \text{ mEq/l}$)

Ψευδοϋπερκαλιαιμία

- αιμόλυση κατά τη λήψη
- λευκοκυττάρωση ($> 50.000 \text{ mm}^3$)
- θρομβοκυττάρωση ($> 750.000 \text{ mm}^3$)

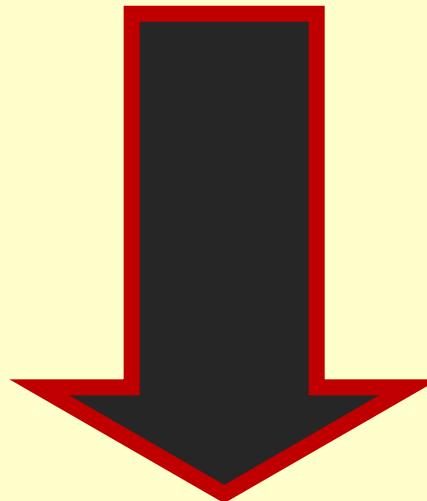
Αυξημένη πρόσληψη K^+

Έξοδος K^+ από τα κύτταρα

ΕΞΟΔΟΣ Κ⁺ ΑΠΟ ΤΑ ΚΥΤΤΑΡΑ

- Φάρμακα : β-αποκλειστές, δακτυλίτιδα**
- 'Ελλειψη ινσουλίνης και υπεργλυκαιμία**
- Αυξημένη ωσμωτικότητα εξωκυττάριου υγρού**
- Οξέωση**
- Σωματική κόπωση**
- Αυξημένη κυτταρική καταστροφή**
 - **crash syndrome**
 - **tumor lysis syndrome**

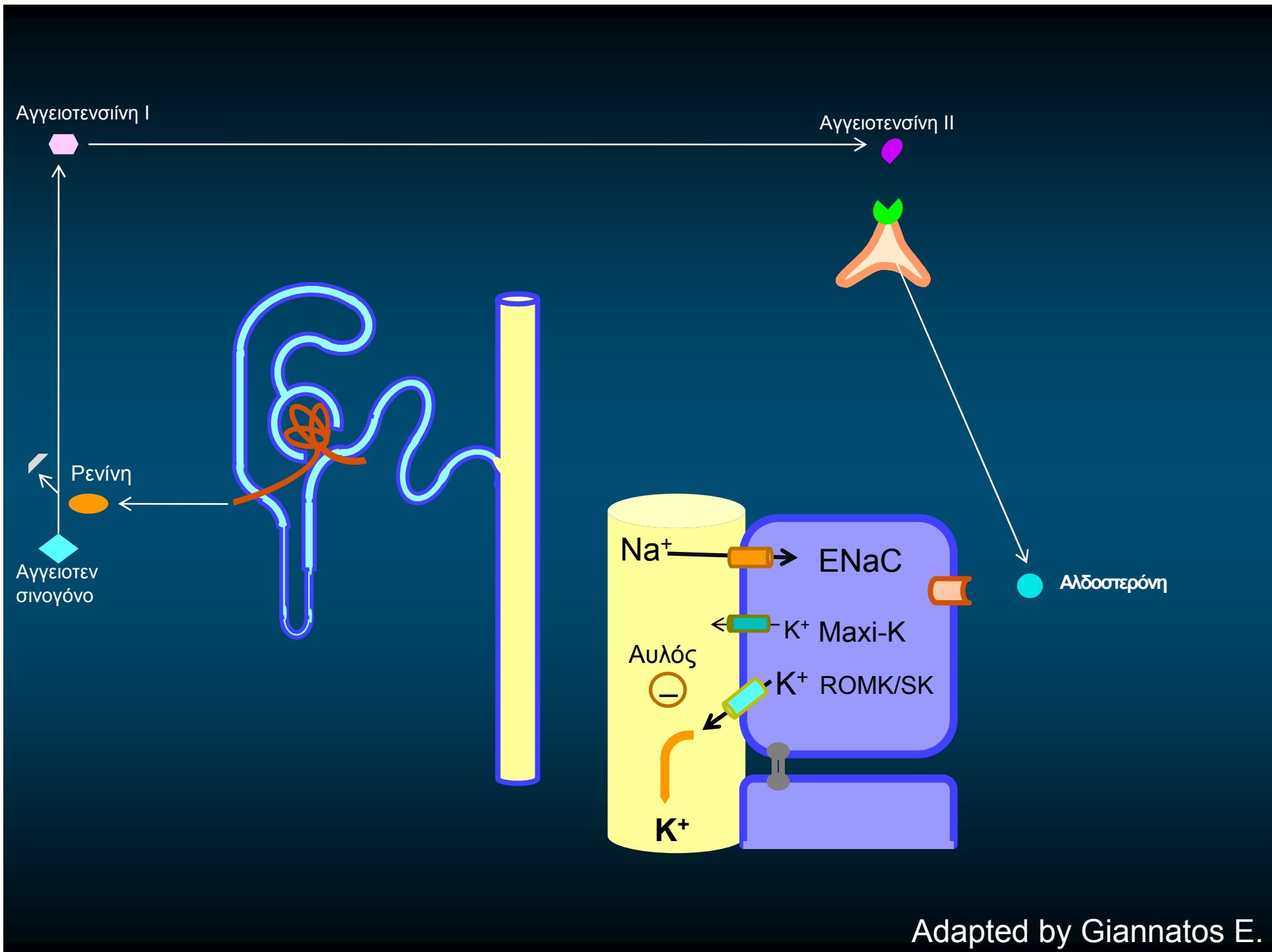
ΧΡΟΝΙΑ ΥΠΕΡΚΑΛΙΑΙΜΙΑ

ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΤΗΣ ΝΕΦΡΙΚΗΣ ΑΠΕΚΚΡΙΣΗΣ K⁺

ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΝΕΦΡΙΚΗ ΑΠΕΚΚΡΙΣΗ K^+

- Νεφρική ανεπάρκεια**
- Υποογκαιμία (Na^+ ούρων <20 mmol/L)**
- ΝΣΟ τύπου I υπερκαλιαιμικού τύπου
(αποφρακτική ουροπάθεια, δρεπανοκυτταρική
αναιμία)**
- Μειωμένη δράση αλατοκορτικοειδών**

Adapted by Giannatos E.

ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΔΡΑΣΗ ΑΛΑΤΟΚΟΡΤΙΚΟΕΙΔΩΝ

Επινεφριδιακή ανεπάρκεια

Υπορενιναιμικός υποαλδοστερονισμός

ΥΠΟΡΕΝΙΝΑΙΜΙΚΟΣ ΥΠΟΑΛΔΟΣΤΕΡΟΝΙΣΜΟΣ

- Ευθύνεται για το 50-75% των περιπτώσεων υπερκαλιαιμίας**
- Χρόνια διάμεση νεφρίτιδα**
- Σακχαρώδης διαβήτης (50%)**
- Μικρού βαθμού ἔκπτωση της νεφρικής λειτουργίας**
- Ασυμπτωματική υπερκαλιαιμία (+ ήπια υπερχλωριαιμική μεταβολική οξέωση)**

ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΔΡΑΣΗ ΑΛΑΤΟΚΟΡΤΙΚΟΕΙΔΩΝ

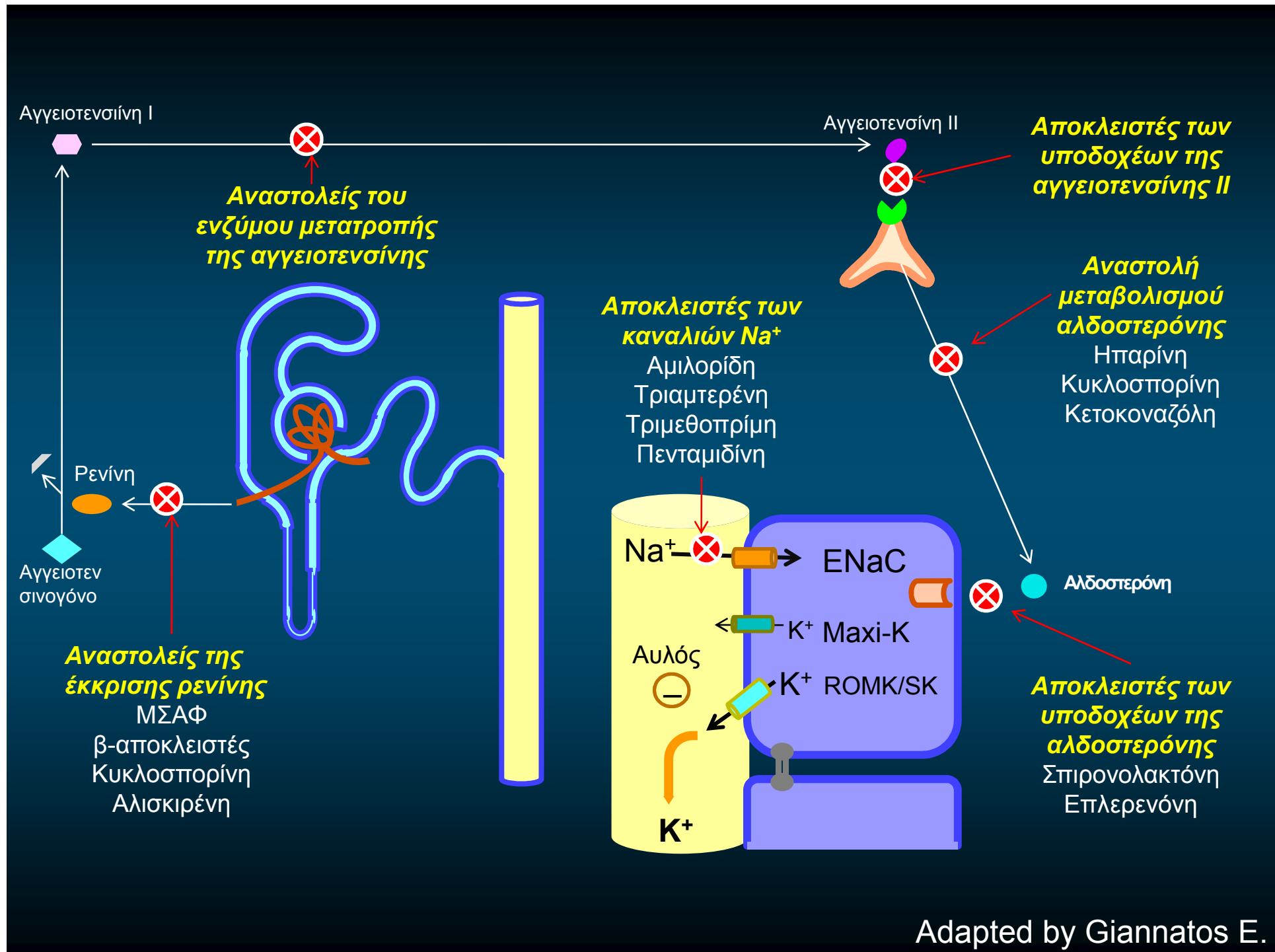
Επινεφριδιακή ανεπάρκεια

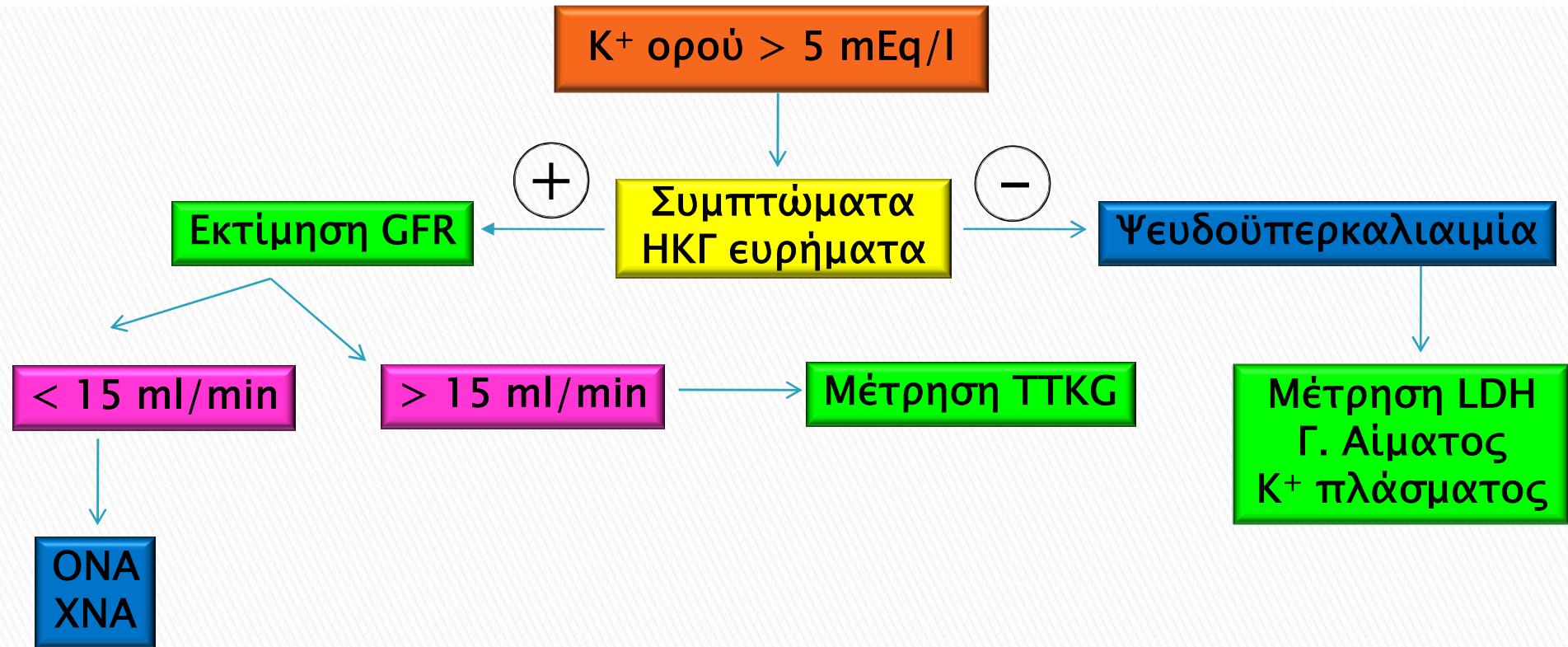
Υπορενιναιμικός υποαλδοστερονισμός

Ψευδοϋποαλδοστερονισμός

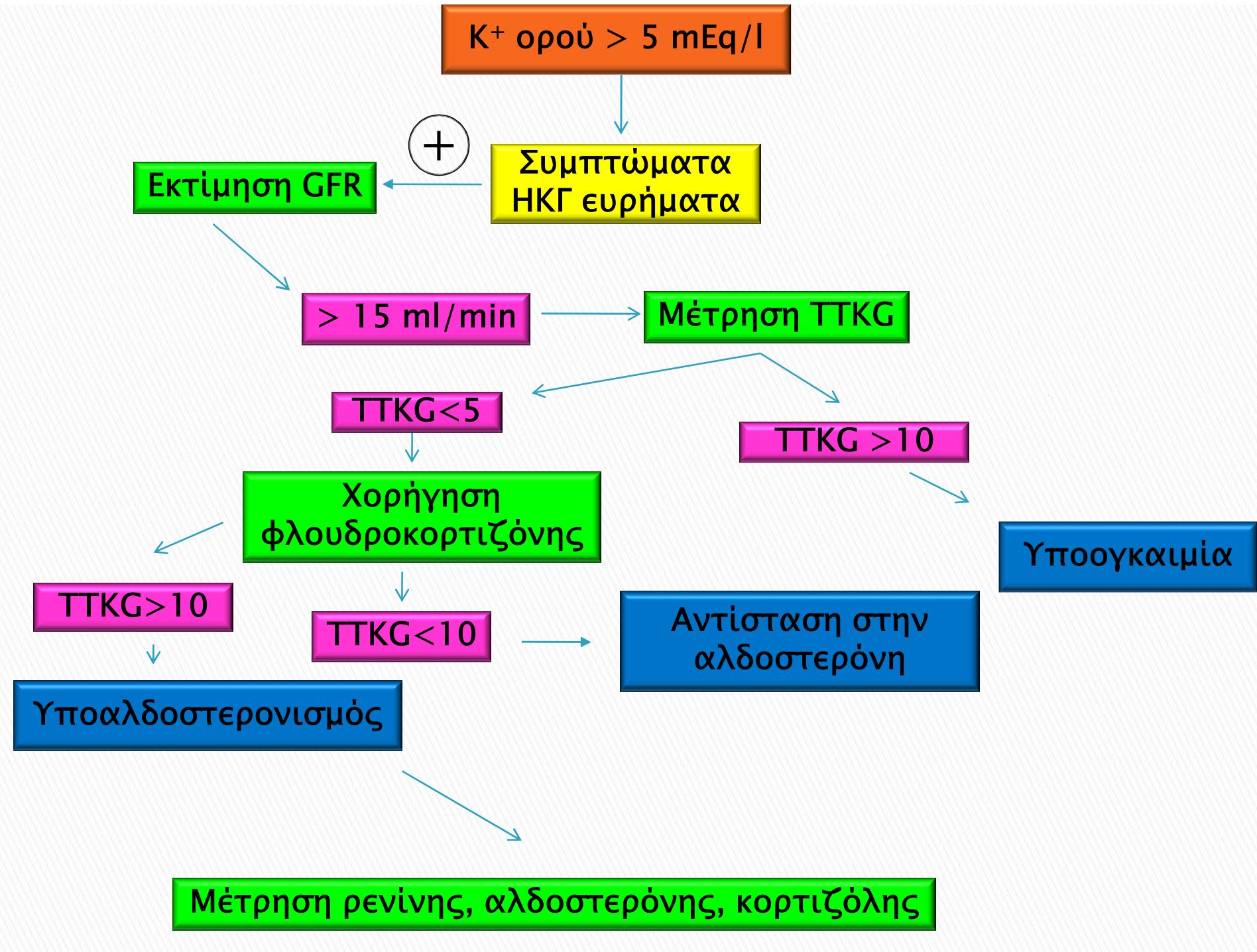
Φάρμακα

- αναστολείς του μετατρεπτικού ενζύμου/σαρτάνες
- καλιοσυντηρητικά διουρητικά (σπιρονολακτόνη, αμιλορίδη, τριαμτερένη)
- τριμεθοπρίμη
- κυκλοσπορίνη
- ηπαρίνη
- μη στεροειδή αντιφλεγμονώδη

$$\text{TTKG} = \frac{K^+_U * \text{Osm}_P}{K^+_P * \text{Osm}_U}$$

	PENINH	ΑΛΔΟΣΤΕΡΟΝΗ	ΚΟΡΤΙΖΟΛΗ	ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΑΛΔΟΣΤΕΡΟΝΗ
ΥΠΟΡΕΝΙΝΕΝΙΣΜΟΣ	↓ / nl	↓	nl	nl
ΕΠΙΝΕΦΡΙΔΙΑΚΗ ΑΝΕΠΑΡΚΕΙΑ	↑	↓	↓	nl
ΣΥΓΓΕΝΗΣ ΥΠΕΡΠΛΑΣΙΑ ΕΠΙΝΕΦΡΙΔΙΩΝ	↑	↓	↓	nl
ΜΕΜΟΝΩΜΕΝΟΣ ΥΠΟΑΛΔΟΣΤΕΡΟΝΙΣΜΟΣ	↑	↓	nl	nl

nl: normal